

A MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM GIMNÁZIUMI ÉS SZAKKÖZÉPISKOLAI TANTERVE

OSZTÁLY: I., II., III., IV.

ÓRASZÁM: gimnázium 548 (140+140+140+128)
szakközépiskola 548 (140+140+140+128)

BEVEZETŐ

Ez a tanterv a horvátországi magyar középiskolákban megvalósuló magyar nyelv- és irodalomtanítás alapjául szolgál.

A négyéves gimnáziumi és szakközépiskolai oktatás folyamán használható. A magyar nemzeti közösséghez tartozó azon tanulók oktatását teszi lehetővé, akik az általános iskolai tanulmányaik alatt a magyar nyelvet és irodalmat anyanyelvi szinten tanulták. A szaktanárok feladata e kerettanterv alapján az adott oktatási intézmény profiljának, heti óratervének ismeretében tanmenetet készíteni.

CÉLOK

– el kell érni, hogy a tanulók beszéde érthető, technikailag (kiejtésbelileg) helyes és stílusos legyen, hogy képesek legyenek az olvasott szövegeket megérteni, tartalmilag feldolgozni; ki kell fejleszteni a tanulóknak a helyesírás alapvető szabályainak készségi szintű alkalmazásán túl az írásmód gondolat- és érzelmtükröző sajátosságainak alkalmazási képességét, valamint az általános beszédkultúra elsajátítását

– kialakítani a tanulók képességét az elhangzottak lényegének kiszűrése, valamint a fontosabb és kevésbé fontos részek megkülönböztetésére

– elősegíteni a tanulók önálló tapasztalatszerzését és egy magasabb szellemi szint elérésére ösztönözni őket

FELADATOK:

– a magyar nyelv rendszerének megismertetése a tanulókkal
– a magyar nyelv történetével kapcsolatos fontosabb tudnivalók elsajátíttatása

– mások mondanivalóját megjegyezni tudó, a telefonbeszélgetések folyamán tömören fogalmazó, a nyilvános szereplések alkalmával az adott szaknyelvet ismerő és használó növendékeket nevelni

– a helyesírási szabályok elsajátíttatása

– a magyar és a világirodalom legismertebb, legértékesebb műveiből válogatott alkotások memorizálása

– megismertetni a tanulókkal a magyar irodalom legjelesebb képviselőinek életét és alkotásait, valamint a világirodalom egyes kiemelkedő alakjainak tevékenységét, rámutatva művészi nyelvhasználatukra, nyelverteremtő erejükre és a művészettörténetben betöltött szerepükre

– az irodalmi alkotásokban művészen ábrázolt társadalmi, lélektani, metafizikai állapotok megismertetése a tanulókkal, s felhívni figyelmüket a szóban forgó alkotások hatására a nemzet fennmaradásával, a társadalom életével, a közösségi tudattal kapcsolatos kérdések megfogalmazására a magyarok és horvátok által lakott térségeken

– olvasó, és az olvasott szövegeket értő emberek nevelése

– a tanulóknak a nyelvi és irodalmi tananyag megértését feltelező korszerű tudományos megközelítés alapfogalmaival való megismerkedése

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA MAĐARSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST U GIMNAZIJI I ČETVEROGODIŠNJIH STRUKOVNIM ŠKOLAMA

RAZRED: I., II., III., IV.

BROJ SATI: gimnazija 548 (140+140+140+128)
strukovne škole 548 (140+140+140+128)

UVOD

Predmetni nastavni plan i program služi kao osnova za nastavu mađarskog jezika i književnosti u mađarskim srednjim školama na području Republike Hrvatske.

Koristi se tijekom četverogodišnjeg gimnazijskog i strukovnog školovanja. Ovaj okvirni program omogućava školovanje na materinskom jeziku onih pripadnika mađarske nacionalne zajednice koji su tijekom svog osnovnoškolskog školovanja mađarski jezik i književnost učili na razini materinskog jezika. Zadaća predmetnih nastavnika jest na temelju ovog okvirnog plana i u skladu s profilom obrazovne škole i tjednim brojem nastavnih sati izraditi mikroplan operativnog programa rada.

CILJEVI

– postići da govorno izražavanje učenika bude razumljivo, tehnički (izgovorno) pravilno i stilski korektno; učenici trebaju razumjeti pročitane tekstove i znati ih sadržajno obraditi; učenici moraju razviti, osim osnovne vještine pravilnog korištenja ortografskih pravila, i vještinu pisanja, tako da se u njihovim pisanim tekstovima ogleda njihov misaoni i emocionalni svijet; također je nužno da učenici usvoje i govornu kulturu

– razviti sposobnost učenika da procijene i izdvoje bitno od svega navedenoga, tj. da razviju sposobnost razlučivanja bitnih od manje bitnih informacija/dijelova

– poduprijeti učenikovo samostalno stjecanje iskustava te ih poticati na dostizanje viših intelektualnih razina

ZADAĆE

– upoznati učenike sa strukturom mađarskog jezika
– omogućiti im da usvoje bitne sadržaje iz povijesti razvoja mađarskog jezika

– odgojiti i obrazovati učenike na način da nauče zapamtiti sadržaj onoga što je rekao sugovornik, sažeto se izražavati prilikom telefonskih razgovora, poznavati i primjereno koristiti stručne termine na javnim nastupima

– učenici moraju usvojiti ortografska pravila

– učenici moraju memorirati najpoznatija i najvrednija književna djela mađarske književnosti i svjetske književnosti

– potrebno je upoznati učenike s najistaknutijim predstavnicima mađarske književnosti – njihovim životnim prilikama i književnim ostvarenjima, kao i s književnim radom najpoznatijih svjetskih književnika te prilikom toga istaknuti njihovo umjetničko izražavanje i utjecaj u razvoju jezika i ulogu koju su imali u povijesti umjetnosti

– upoznati učenike s društvenim, političkim i metafizičkim stajanjima umjetnički simboliziranim u književnim djelima te im skrenuti pozornost na utjecaj koji su navedena djela imala na društveni život i na formiranje pitanja koja se tiču pripadnosti zajednici na područjima u kojima žive Mađari i Hrvati

– obrazovati učenike-čitatelje, tj. osobe koje razumiju pročitano

– upoznati učenike s osnovnim pojmovima iz područja suvremene znanstvene interpretacije neophodnima za razumijevanje nastavnog sadržaja iz područja jezika i književnosti

– kifejlesztteni a tanulóknál a műalkotásokhoz való kritikai viszonyulás képességét, azok esztétikai szempontú értékelésének szándékát

– az életminőséggel kapcsolatos igény szintjük emelésére ösztönözni a tanulókat, arra, hogy szerves kapcsolatba kerüljenek a művészetekkel, a tudománnyal, embertársaikkal

– önálló munkavégzésre, kutatómunkára ösztönözni a tanulókat, felkészítve őket a felsőfokú tanintézetekben való továbbtanulásra

I. ÉVFOLYAM

MAGYAR NYELV

1. NYELVI ISMERETEK

Alapvető tudnivalók a nyelvről: a nyelv kialakulása, szerepe és fejlődése. A nyelvek érintkezése, kölcsönhatása, a migráció. A nyelv és a gondolkodás viszonya. A nyelv és a társadalom.

2. Stílus

Irodalmi, tudományos és hivatalos szövegek eltérő szerkesztési és stílusbeli vonásai. A terminológia fogalma, jelentősége.

3. HANGTANI ISMERETEK

A beszéd alapegységei: a mondat, a szó és a hang. A magyar hangállomány jellege és felosztása. A fonéma. A szótag és szótagolás. A magánhangzók kapcsolódásának törvényei: a hangrend és az illeszkedés. A mássalhangzók kapcsolódásának törvényei: a részleges és a teljes hasonulás, az összeolvadás, rövidülés és kiesés.

A magyar nyelv zeneisége.

4. SZÓTANI ISMERETEK

A szó szerkezete, a szóelemek; a szó alakja és jelentése; a hangalak és jelentés kapcsolata: hangutánzás és hangulatfestés; az egyjelentésű és a többjelentésű szavak; a szavak állandó és alkalmi jelentése; az azonos alakú és a rokon értelmű szavak; az alkalmi és állandó szókapcsolatok.

A szókincs, szókészlet; a szókészlet fogalma és rétegei; a kiegészítő és peremszókincs (köznyelvi, tájnyelvi, csoportnyelvi és irodalmi szókincs); a szókincs eredete; az eredeti és az idegen eredetű szavak.

A szókészlet gazdagításának módjai: hangutánzó, hangulatkeltő szavak, szóképzés, szóösszetétel, kölcsönvétel stb.

5. HELYESÍRÁS

A magánhangzók és a mássalhangzók helyesírásának gyakoroltatása és stilsztikai értékeinek felismerése konkrét prózai és verses szövegek alapján.

IRODALOM

I. BEVEZETÉS AZ IRODALMI MŰ TANULMÁNYOZÁSÁBA

Az irodalom a művészetek rendszerében. Az irodalmi kommunikáció (szerző, műalkotás, befogadó). Az irodalmi műalkotás formája: kompozíció, szerkezetei. Az irodalmi műalkotás, mint nyelvi struktúra. Arisztotelész Poétikája.

II. IRODALMI ALAPFORMÁK ÉS MŰFAJOK

Líra, epika, dráma. Lírai műfajok. A lírai vers tárgyköre, kompozíciója, motívumai, stílusa. Epikai műfajok. Az elbeszélő nézőpont, a szereplő és a történet. Verses epikai formák. Drámai műfajok. A klasszikus drámai szerkezet (bevezetés, bonyodalom, tetőpont, megoldás)

– razviti sposobnost kritičkog razmišljanja u odnosu na umjetnički tekst te razviti njihov osjećaj za estetsko vrednovanje istog

– poticati učeničku potrebu za kvalitetnim i ispunjenim životom, poticati ih da ostvare živi kontakt s umjetnostima, znanostima i ljudima oko sebe

– poticati učenike na samostalan i istraživački rad te ih tako pripremiti za daljnje usavršavanje u visokoškolskim ustanovama.

I. RAZRED

MAĐARSKI JEZIK

1. POZNAVANJE JEZIKA

Osnovni podaci o jeziku: nastanak jezika, njegova uloga i razvoj. Dodiri pojedinih jezika, posuđivanje i migracije. Odnos jezika i misli. Jezik i društvo.

2. STIL

Različite stilske i strukturalne odlike književnih, znanstvenih i administrativno-poslovnih tekstova. Pojam i značaj stručne terminologije.

3. FONETIKA I FONOLOGIJA

Osnovne sastavnice govora: rečenica, riječ i glas. Podjela i karakteristike glasovnog sustava mađarskog jezika. Fonem. Slog i rastavljanje na slogove. Zakonitosti spajanja samoglasnika: poredak glasova i njihova promjena. Zakonitosti spajanja suglasnika: potpuno i djelomično jednačenje, spajanje, kraćenje i ispadanje.

Melodičnost mađarskog jezika.

4. MORFOLOGIJA

Struktura riječi, dijelovi riječi; oblik i značenje riječi; veza oblika riječi i značenja: onomatopejske riječi i riječi za iskazivanja osjećaja; jednoznačne i višeznačne riječi; stalno i kontekstualno značenje riječi; homofoni i homografi; stalne i kontekstualne poveznice riječi.

Vokabular; pojam i razine vokabulara; dopunjeni i periferni vokabular (svakodnevni jezik, dijalekti, jezik pojedinih skupina i standardni jezik); podrijetlo vokabulara; izvorne riječi i riječi stranog podrijetla.

Načini obogaćivanja vokabulara: onomatopejske riječi, riječi za iskazivanja osjećaja, tvorba riječi, slaganja riječi, posuđivanje itd.

5. PRAVOPIS

Na temelju konkretnih lirskih i proznih tekstova uvježbavanje pravilnog pisanja samoglasnika i suglasnika te prepoznavanje stilskih vrijednosti.

KNJIŽEVNOST

I. UVOD U PROUČAVANJE KNJIŽEVNOG DJELA

Književnost u sustavu umjetnosti. Književna komunikacija (autor, umjetničko djelo, recipijent). Oblik književnog djela: kompozicija, struktura. Književno djelo kao jezična struktura. Aristotelova Poetika.

II. KNJIŽEVNI RODOVI I VRSTE

Lirika, epika, drama. Lirske vrste. Tematika, kompozicija, motivi i stil lirske pjesme. Epske vrste. Likovi i fabula. Epika u stihu. Dramske vrste. Kompozicija klasične drame (uvod, zaplet, kulminacija, rasplet).

IRODALOMTÖRTÉNET

1. AZ ÓKOR IRODALMA

A korszak általános jellemzői. Az ókori kelet irodalmi. A klasszikus görög irodalom és műfajai: eposz, líra, dráma, próza. A római irodalom és fő műfajai (Tájékoztató jellegűen).

Művek:

Gilgames – eposz (Teremtés)

Biblia (részletek az Ó- és Újszövetségből)

Kalevala (A dalverseny – részletek)

Ókori mítoszok - A Prométheusz-mítosz

Homérosz: Iliász (18. ének: Akhilleusz pajzsa vagy 6. ének Hektor és Andromakhé); Odüsszeia (Részletek)

Szapphó: Aphroditéhoz

Alkaiosz: Bordal

Anakreon: Gyűlölöm

Publius Vergilius Maro: IX. ecloga

Quintus Horatius Flaccus: Licinius Murenához

2. A KÖZÉPKOR IRODALMA

A középkori kultúra fő jellemzői. A középkor, mint művészet és irodalomtörténeti fogalom. Az európai középkor főbb irodalmi műfajai (himnuszok, legendák, lovagi irodalom: lovageposz, lovagregény és trubadúrlíra, vágánsköltészet) és világirodalmi értékei (Tájékoztató jellegűen).

Művek:

Szent Ágoston: Vallomások (részletek)

Assisi Szent Ferenc: Naphimnusz

Walter von der Vogelweide: A hársfaágak csendes árnyán

Villon: Nagy Testamentum (részletek)

A magyar nyelvű írásbeliség és egyházi irodalom kialakulása.

Az anyanyelvű világi irodalom két típusa: lovagi és deákirodalom

A későközépkori egyházi epika szépirodalmi műfajai és prédikáció irodalma

Művek:

Képes Krónika

Halotti Beszéd és Könyörgés

Ómagyar Mária–siralom

Margit-legenda

Szent László legendája

3. RENESZÁNSZ

Az európai humanizmus és reneszánsz fő jellemzői. A reneszánsz, mint művészet – és irodalomtörténeti korszak. A humanizmus és a reformáció, mint a reneszánsz világi illetve egyházi mozgalmak és irodalomtörténeti jelensége. (Tájékoztató jellegűen)

Művek:

Petrarca: Daloskönyv (válogatás)

Boccaccio: A sólyom feláldozásának története (Dekameron 5. nap, 9. novella)

Tájékoztató a humanista irodalom magyarországi meghonosodásáról, főbb műfajairól és íróiról. Janus Pannonius életműve.

POVIJEST KNJIŽEVNOSTI

1. KLASIČNA KNJIŽEVNOST

Osnovne značajke razdoblja. Književnosti Staroga Istoka. Klasična grčka književnost i njezini rodovi i vrste: epika, lirika, drama. Rimski književnost i njezini glavni rodovi i vrste. (informativno)

Književna djela:

Gilgameš – ep (Stvaranje)

Biblija (ulomci iz Starog i Novog zavjeta)

Kalevala (Natjecanje u pjevanju – ulomci)

Antički mitovi – Mit o Prometeju

Homer: Ilijada (18. pjevanje: Ahilejev štit ili 6. pjevanje Hektor i Andromaha); Odiseja (ulomci)

Sapfa: Afroditi

Alkej: Bordal

Anakreon: Gyűlölöm

Pub Vergilije Maron: IX. ekloga

Kvint Horacije Flak: Za Luciju Murenu

2. SREDNJOVJEKOVNA KNJIŽEVNOST

Glavne značajke srednjovjekovne kulture. Srednji vijek kao umjetnički i književnopovijesni pojam. Glavni književni rodovi i vrste europskog srednjovjekovlja (himne, legende, viteško pjesništvo: viteški ep, viteški roman i trubadurska lirika).

Književna djela:

Sveti Augustin: Ispovijedi (ulomci)

Sveti Franjo Ašiški: Pjesma bratu Suncu

Walter von der Vogelweide: Ovdje pod lipom

F. Villon: Veliki testament (ulomci)

Razvijanje pismenosti i crkvene književnosti u Mađara.

Tipovi svjetovne književnosti na materinskom jeziku: viteška i vaganatska (lutajućih klerika i studenata svjetovnjaka).

Vrste crkvene epike kasnog srednjeg vijeka i liturgijska književnost.

Književna djela:

Képes Krónika

Halotti Beszéd és Könyörgés

Ómagyar Mária –siralom

Margit-legenda

Szent László legendája

3. RENESANSZA

Glavne značajke europskog humanizma i renesanse. Renesansa kao umjetničko i književnopovijesno razdoblje. Humanizam i reformacija kao svjetovni, odnosno crkveni pokret te književnopovijesna pojava u razdoblju renesanse. (informativno)

Književna djela:

Petrarca: Kanconijer (izbor)

Boccaccio: Federigo degli Alberighi i sokol (Dekameron, 5. dan, 9. novela)

Upoznavanje s književnošću humanizma koja se razvila na području Mađarske; njezine glavne vrste i predstavnici. Životno djelo Janusa Pannoniusa.

A reformáció főbb irodalmi műfajai és írói. Balassi Bálint életműve.

Művek:

Janus Pannonius: Pannónia dícsérete; Egy dunántúli mandulafáról; Búcsú Váradtól; Mikor a táborban megbetegedett

Bornemisza Péter: Siralmas énnéköm...

Balassi Bálint: Borivóknak való; A végék dícsérete; Hogy Júliára talál, így köszöne neki; Egy katonaének

4. AZ EURÓPAI SZÍNHÁZ TÖRTÉNETÉBŐL

Shakespeare drámái (legalább egy mű feldolgozásával).

5. HÁZI OLVASMÁNYOK

Szophoklész: Antigona

Dante: Isteni színjáték (Pokol, 5. ének A szerelem halottjai)

Cervantes: Don Quijote (III. és VIII. fejezet)

Shakespeare: Rómeó és Júlia illetve Hamlet

6. MEMORITEREK

Teljes művek és részletek szövegű felidézése (legalább három vers, egy 15-20 soros prózarészlet vagy egy drámarészlet); az idézet célnak és szöveggörnyezetnek megfelelő alkalmazása szóban és írásban.

7. FOGALMAK

Művelődéstörténeti korszak, korstílus, antikvitás, középkor, humanizmus, reneszánsz, reformáció, mítosz; testamentum, evangélium, prófécia, példázat, zsoltár, eposz, eposzi kellék, legenda, trubadúrköltészet, novella, históriás ének, széphistória, fikció; ciklus; drámai műnem, képletetés, katarzis, kardal; allegorikus ábrázolás, alakzat, ütemhangsúlyos verselés, Balassi-strófa, időmértékes verselés, jambus, trocheus, daktilus, anapestus, spondeus; értelmezés.

KIFEJEZŐKÉPESSÉG FEJLESZTÉSE

SZÓBELI KÖZLÉS

A tanuló legyen képes a különféle tartalmú szövegek mondati stílus szempontjából értékelni, saját mondatait a közlésrészletek tartalmi súlyának megfelelő szórenddel, szabályosan és stílusosan megszerkeszteni; a vonzatokat, kötőszókat, utalószókat helyesen használni. Kellő szóbőség birtokában válassza meg pontosan és stílusosan a rokon értelmű szavakat. Mondanivalóját közvetítse élőszóval a kiejtési szabályok és a mondatfonetikai eszközök célzerű alkalmazásával.

Olyan beszédhelyzeteket kell teremteni, amikor a tanuló beszámolhat társadalmi – kulturális eseményekről; sportversenyek megvitatása; könyv, film, színházi előadás, tárlatok stb. bemutatása és ismertetése.

ÍRÁSBELI KÖZLÉS

Az írásos és a beszélt stílus fogalma. A különböző írásbeli közlésformákkal (jegyzőkönyv, hivatalos- és magánlevél, jelentés és beszámoló, kiselőadás) kapcsolatos ismeretek és készségek fejlesztése.

Három iskolai dolgozat írása (két tanítási órán íratjuk, és egy órát tervezünk a javításra)

Glavne književne vrste reformacije i njezini predstavnici. Životno djelo Bálinta Balassija.

Književna djela:

Janus Pannonius (Ivan Česmički): Pannónia dícsérete; Egy dunántúli mandulafáról; Búcsú Váradtól; Mikor a táborban megbetegedett

Bornemisza Péter: Siralmas énnéköm...

Balassi Bálint: Borivóknak való; A végék dícsérete; Hogy Júliára talál, így köszöne neki; Egy katonaének

4. IZ POVIJESTI EUROPSKOG KAZALIŠTA

Shakespeareove drame (uz obradbu najmanje jednog djela).

5. LEKTIRA

Sofoklo: Antigona

Dante: Božanstvena komedija (Pakao, 5. pjevanje Grešni ljubavnici)

Cervantes: Don Quijote (III. i VIII. poglavlje)

Shakespeare: Romeo i Julija ili Hamlet

6. MEMORIRANJE

(tekst koji učenici moraju naučiti napamet)

Točno navođenje (citiranje) cijelih književnih djela ili određenih dijelova (najmanje tri pjesme, jedan ulomak u prozi ili dramski ulomak od 15-20 redaka); pisano i usmeno citiranje; uporaba citata mora biti u skladu s ciljem i kontekstom u kojem se navodi.

7. POJMOVI

Povijesno-umjetničko razdoblje, stil razdoblja, antika, srednji vijek, humanizam, renesansa, reformacija; mit, testament, evangelijske psalme, ep, legenda, trubadursko pjesništvo, novela, povijesna pjesma, fikcija, ciklus, dramski rod, odgađanje, katarza, alegorijski opis, silabička versifikacija, Balassi-strófa, kvantitativna versifikacija, jamb, trohej, daktil, anapest, spondej, interpretacija.

RAZVIJANJE JEZIČNOG IZRAŽAVANJA

USMENO IZRAŽAVANJE

Učenik mora znati stilski vrednovati rečenice iz različitih tekstova. Također, mora znati sročiti svoje rečenice tako da red riječi i dijelovi rečenice budu pravilni i u skladu sa sadržajnom težinom rečenog; mora pravilno koristiti spoj riječi, veznik i. Učenik mora raspolagati odgovarajućim fondom riječi i u skladu s njim znati izabrati istoznačnice točno i sukladno stilskim karakteristikama. Pri usmenom izražavanju mora znati pravilno primijeniti pravila izgovora i sintaktičko-fonetska sredstva.

Potrebno je stvoriti takve govorne situacije u kojima učenik može iznijeti saznanja o društveno-kulturnim zbivanjima, raspraviti o sportskim događajima, dati pregled sadržaja neke knjige, filma, kazališne predstave, izložbe, itd.

PISANO IZRAŽAVANJE

Pojam pisanog i govornog stila. Usvajanje znanja i razvijanje vještina vezanih uz različite funkcionalne tekstove (zapisnik, službeno i privatno pismo, izvješće, referat).

Pisanje triju školskih zadaća (svaka se piše dva školska sata, a za ispravak je predviđen jedan sat).

II. ÉVFOLYAM

MAGYAR NYELV

1. SZÓFAJOK

A magyar nyelv szófaji rendszere.

Ige

Az igeidők és az igemódok felelevenítése. Az igék fajai (cselekvő, műveltető, visszaható és szenvedő; a ható igeforma; tárgyas és tárgyatlan ige). Ikes ragozás. Alanyi és tárgyas ragozás

Főnév

Köznév, tulajdonnév; tulajdonnévi megnevezések; főnévi igenevek. A névutók személyragozása. Személyragos szótári alakok.

Melléknév

A melléknév stilisztikai értékének felismerése és alkalmazása. A melléknévi igenevek.

Számnév

A tö-, sor- és törtszámnév.

Névmás

A névmások stilisztikai értékének felismerése a szövegkörnyezetben.

Egyéb szófajok

Ismétlő-alkalmazó gyakorlatok a következő tárgykörökből: a névelő, a névutó, a határozósók, a határozói igenév, a kötősók, az indulatszók, a módosítószók és az igekötők.

A hangalak és a jelentés.

Mondatjelentés és szójelentés. A nyelvi elemek jelentésfunkciói.

A szavak csoportosítása a hangalak és a jelentésviszonyok szerint.

A jelentésváltozás leggyakoribb fajtái: névátvitel és jelentéstápadás.

A rokon értelműség a mondatban és a szavakban. A szinonimaszótár használata.

A képzők és jelentésárnyalataik.

A szóképzés

Ige- és névszóképzés igéből és névszóból. Szóösszetétel. A mellé- és alárendelő szó szerkezetek. A szókincsfejlesztés lehetőségei, a szóképzés és az összetételek alapján. A szókincsfejlesztés egyéb lehetőségei.

2. STILISZTIKA

A szóképzés stilisztikai értékei a szövegalkotáskor (szövegkörnyezetben).

Szövegalkotás.

A rokonértelmű szavak készletének gyarapítása és alkalmazása. A szinonimák alkalmazása az eddig is gyakorolt műfajokban továbbá a jellemzés és minősítés fogalmazási gyakorlataiban. Az állandó szókapcsolatok, vonzatok és a frazeológia gyakorlata.

3. HELYESÍRÁS

A magyar helyesírás alapelveinek érvényesítése a feldolgozott nyelvi anyagban, különös tekintettel a földrajzi nevek helyesírására. Az idegen eredetű szavak helyesírása.

II. RAZRED

MAĐARSKI JEZIK

1. VRSTE RIJEČI

Vrste riječi u mađarskom jeziku.

Glagoli

Ponavljanje glagolskih vremena i glagolskih načina. Glagoli i njihove kategorije (glagolska stanja - aktiv, pasiv; prijelazni, neprijelazni i povratni). Glagoli s nastavkom -ik. Subjektivi i objektivi nastavci.

Imenice

Opće imenice, vlastite imenice, izvedenice iz vlastitih imena; glagolske imenice. Rekcija proklitičkih riječi. Leksem kao rječnička natuknica.

Pridjevi

Prepoznavanje stilističkih vrijednosti pridjeva i njihova uporaba. Glagolski pridjevi.

Brojevi

Glavni, dijelni i redni brojevi.

Zamjenice

Prepoznavanje stilističkih vrijednosti zamjenica u tekstu.

Ostale vrste riječi

Vježbe ponavljanja i govorne vježbe/vježbe pisanja iz sljedećih tematskih cjelina: prijedlozi, proklitičke riječi, priložne oznake, glagolski prilozi, veznici, riječi za izražavanje osjećaja/usklidi, čestice i prefiksi.

Fonem i njegovo značenje.

Sadržaj/značenje rečenice i značenje riječi. Semantičke funkcije pojedinih jezičnih jedinica.

Najčešći tipovi promjene značenja: pučkom etimologijom i dodavanjem značenja.

Kategoriziranje riječi prema fonemskoj strukturi i semantičkim odnosima.

Semantička srodnost u rečenicama i riječima. Uporaba rječnika sinonima.

Prefiksi, sufiksi i nijanse u njihovu značenju.

Tvorba riječi

Tvorba glagolskih oblika i imenskih riječi iz glagola i imenskih riječi. Sastav riječi. Nezavisni i zavisni dijelovi riječi. Načini, tj. mogućnosti proširivanja vokabulara temeljem tvorbe riječi i dijelova riječi. Ostale mogućnosti obogaćivanja vokabulara.

2. STILISTIKA

Stilističke vrijednosti tvorbe riječi pri pisanju tekstova (u jezičnom kontekstu).

Pisanje/sastavljanje teksta.

Obogaćivanje fonda bliskoznačnica te njihova uporaba. Uporaba sinonima u dosad uvježbanim književnim vrstama te karakterizacija i vrednovanje u vježbama kreativnog pisanja. Uvježbavanje parafraza, prijedloga i frazeologizama.

3. PRAVOPIS

Potvrđivanje temeljnih načela mađarskog pravopisa u obrađenim jezičnim materijalima, s posebnim osvrtom na pisanje geografskih imena. Pravilno pisanje riječi stranog podrijetla.

IRODALOM

1. BAROKK

A barokk, mint művészet – és irodalomtörténeti korszak. A középkori világkép visszaállításának kísérlete. A barokk művészeteszmény és stílus jellemzői. Késő barokk vagy rokokó. Az európai barokk irodalom főbb műfajai és világirodalmi értékei.

A barokk irodalom főbb műfajai: líra, prédikáció, önéletrajz, verses eposz, kuruc költészet. Rokokó líra és irodalmi levél

Művek:

Pázmány Péter: Prédikációk (részletek)

Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)

A kuruc költészet: Csínom Palkó; Rákóczi-nóta; Mit búsulsz, kenyeres...

Virágénekek a 17. századból

2. A FRANCIA KLASSZICISTA DRÁMA

Molière komédiái

3. AZ EURÓPAI FELVILÁGOSODÁS

Klasszicizmus és szentimentalizmus. A francia felvilágosodás társadalmi háttere, világképe. Az enciklopédisták. Az angol és a német felvilágosodás. (Tájékoztató jellegűen)

Művek:

Voltaire: Candide

J.-J. Rousseau: Értekezések

Daniel Defoe: Robinson Crusoe

J. W. Goethe: Vándor éji dala

F. Schiller: Az örömhöz

4. A MAGYAR FELVILÁGOSODÁS IRODALMA

A kor és az irányzat jellegzetességei. Művelődési viszonyok (irodalmi élet, nyelvújítás, tudományok, színjátszás, sajtó, tanintézmények, oktatás).

A magyar felvilágosodás írói: Bessenyei György, Kármán József, Batsányi János, Kazinczy Ferenc, Csokonai Vitéz Mihály és Berzsenyi Dániel – életük, munkásságuk.

Művek:

Bessenyei György: Magyarország (részletek)

Kármán József: Fanni hagyományai (részletek)

Batsányi János: A franciaországi változásokra

Kazinczy Ferenc: Tövises és virágok (részletek); Fogságom naplója (részletek)

Csokonai Vitéz Mihály: Az estve; A tihanyi Ekhóhoz; Jövendölés az első oskoláról a Somogyban; A Reményhez; Tartózkodó kérelem; Szegény Zsuzsi, a táborozáskor

Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.); A magyarokhoz (II.); Osztláyrészem; A közelítő tél

5. ROMANTIKA

A romantika fogalma, kialakulása, fejlődési szakaszai, művészi sajátosságai. Az angol, a német, a francia és az orosz romantika. (Tájékoztató jellegűen).

Művek:

H. Heine: A Loreley

G. G. Byron: Childe Harold búcsúja (részlet)

KNJIŽEVNOST

1. BAROKK

Barok kao umjetničko i književnopovijesno razdoblje. Pokušaj povrata srednjovjekovnog svjetonazora. Umjetnički ideal baroka i njegove stilske odlike. Kasni barok ili rokoko. Glavni književni rodovi i vrste europskog baroka i njihove vrijednosti u svjetskoj književnosti.

Glavne vrste barokne književnosti: lirika, liturgija, autobiografija/životopis, epika u stihu, lirika rokokoja i pjesničko pismo.

Književna djela:

Pázmány Péter: Prédikációk (ulomci)

Mikes Kelemen: Törökországi levelek (ulomci)

A kuruc költészet: Csínom Palkó; Rákóczi-nóta; Mit búsulsz, kenyeres...

Virágénekek a 17. századból

2. FRANCUSKE DRAME PROSVJETITELJSTVA

Molierove komedije.

3. PROSVJETITELJSTVO U EUROPI

Klasicizam i sentimentalizam. Pozadina i svjetonazor francuskog društvenog prosvjetiteljstva. Enciklopedisti. Prosvjetiteljstvo u Engleskoj i Njemačkoj. (informativno)

Književna djela:

Voltaire: Candide

J.-J. Rousseau: Rasprave

Daniel Defoe: Robinson Crusoe

J. W. Goethe: Putnikova noćna pjesma

F. Schiller: Oda radosti

4. KNJIŽEVNOST MAĐARSKOG PROSVJETITELJSTVA

Značajke razdoblja i književnog pravca. Odnosi u kulturnom životu (književni život, jezične reforme, znanosti, kazališne predstave, tisak, obrazovne ustanove, obrazovanje).

Pisci mađarskog prosvjetiteljstva: Bessenyei György, Kármán József, Batsányi János, Kazinczy Ferenc, Csokonai Vitéz Mihály i Berzsenyi Dániel – njihov život i književni rad.

Književna djela:

Bessenyei György: Magyarország (ulomci)

Kármán József: Fanni hagyományai (ulomci)

Batsányi János: A franciaországi változásokra

Kazinczy Ferenc: Tövises és virágok (ulomci); Fogságom naplója (ulomci)

Csokonai Vitéz Mihály: Az estve; A tihanyi Ekhóhoz; Jövendölés az első oskoláról a Somogyban; A Reményhez; Tartózkodó kérelem; Szegény Zsuzsi, a táborozáskor

Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.); A magyarokhoz (II.); Osztláyrészem; A közelítő tél

5. ROMANTIZAM

Pojam romantizma, razdoblja u razvoju romantizma te njegove značajke. Engleski, njemački, francuski i ruski romantizam. (informativno)

Književna djela:

H. Heine: Loreley

G. G. Byron: Childe Harold (ulomak)

KIFEJEZŐKÉPESSÉG FEJLESZTÉSE

SZÓBELI KÖZLÉS

A tanuló legyen képes a különféle tartalmú szövegek mondatait stílus szempontjából értékelni, saját mondatait a közlésrészeket tartalmi súlyának megfelelő szórenddel, szabályosan és stílusosan megszerkeszteni; a vonzatokat, kötőszókat, utalószókat helyesen használni. Kellő szókincs birtokában válassza meg pontosan és stílusosan a rokon értelmű szavakat. Mondanivalóját közvetítse élőszóval a kiejtési szabályok és a mondatfonetikai eszközök célszerű alkalmazásával.

Olyan beszédhelyzeteket kell teremteni, amikor a tanuló beszámolhat társadalmi – kulturális eseményekről; sportversenyek megvitatása; könyv, film, színházi előadás, tárlatok stb. bemutatása és ismertetése.

ÍRÁSBELI KÖZLÉS

Az írásos és a beszélt stílus fogalma. A különböző írásbeli közlésformákkal (jegyzőkönyv, hivatalos- és magánlevél, jelentés és beszámoló, kiselőadás) kapcsolatos ismeretek és készségek fejlesztése.

Érzelmi és értelmi hangvételű stílus: társalgási, hivatalos, publicisztikai, tudományos és szépirodalmi stílus; elbeszélő, leíró, elemző és bíráló stílus; meghitt, vitázó stb. stílus alkalmazása.

A könyvek rendje a szabadpolcos könyvtárban. A katalógus és fajtái. Jelek a katalóguscédulán.

Három iskolai dolgozat írása (két tanítási órán íratjuk és egy órát tervezünk a javításra)

III. ÉVFOLYAM

MAGYAR NYELV

1. A MONDATRÉSZEK

A mondat és a szó, mint a közlés beszédbeli egysége. A mondat értékű szó és a szó értékű szókapcsolatok. A mondatfajták rendszerezése, értékük a kommunikációban.

Az állítmány. Az állítmány, mint mondatközpont és kifejező szófajai (az állítmány fajtái). Az ige-fajták: cselekvő, műveltető, viszszaható, szenvedő ige-k alkalmazásának hatása a mondat szerkesztésére. Az állítmányi szó szerkezet a mondatban.

Az alany. Az alany és az állítmány kapcsolata a mondatban. Az egyeztetés szabályai. Az alanyi szó szerkezet a mondatban.

A tárgy. A tárgy szó szerkezet a mondatban.

A határozók. A határozós szerkezet szerepe a mondatban (fajtáik, kifejező eszközeik, alaki sajátosságaik). Ragjaink és névutóink helyes használata.

A jelző. A jelzős szerkezetek. Az értelmező.

A mondat szórendje, hangsúly – és dallamviszonyai.

Az -e kérdőszócska helye a mondatban

2. AZ ÖSSZETETT MONDAT

A mellérendelés és fajtái. A tagmondatok rendje. A kapcsolatos és az ellentétes mondatok típusai. A választó mondatok. A következő és a magyarázó utótagú mondatok alakjegyei.

Alárendelő mondatok. Mondatrészkifejtés: fő és mellékmondat. Utalószók és alárendelő, kötőszók. Mellékmondatfajták.

A tagmondatok rendje. Tagmondat beékelődés.

A többszörösen összetett mondat.

Az idézés módjának grammatikai eszközei

RAZVIJANJE JEZIČNOG IZRAŽAVANJA

USMENO IZRAŽAVANJE

Učenik mora znati stilski vrednovati rečenice iz različitih tekstova. Svoje rečenice mora znati sročiti tako da red riječi i dijelovi rečenice budu pravilni i u skladu sa sadržajnom težinom rečenog; mora pravilno koristiti spoj riječi, veznik i. Učenik mora raspologati odgovarajućim fondom riječi i u skladu s njim znati izabrati istoznačnice točno i sukladno stilskim karakteristikama. Pri usmenom izražavanju mora znati pravilno primijeniti pravila izgovora i sintaktičko-fonetska sredstva.

Potrebno je stvoriti takve govorne situacije u kojima učenik može iznijeti saznanja o društveno-kulturnim zbivanjima, raspraviti o sportskim događajima, dati pregled sadržaja neke knjige, filma, kazališne predstave, izložbe, itd.

PISANO IZRAŽAVANJE

Pojam pisanog i usmenog stila. Usvajanje znanja i razvijanje vještina vezanih uz različite pisane oblike priopćenja (zapisnik, službeno i privatno pismo, izvješće, referat).

Neutralni i emocionalno obilježen stil: razgovorni, administrativno-poslovni, novinarsko-publicistički, znanstveni i književno-umjetnički stil; pripovjedački, opisni, analitički i kritički stil; primjena osobnog i argumentativnog stila.

Raspored knjiga na policama u knjižnici. Katalog i njegove vrste. Bilješke na kataloškim ceduljicama.

Pisanje triju školskih zadaća (svaka se piše dva školska sata, a za ispravak je predviđen jedan sat).

III. RAZRED

MAĐARSKI JEZIK

1. DIJELOVI REČENICE

Rečenica i riječ kao govorne jedinice komunikacije. Frazeolo-gizmi - riječ kao rečenica i rečenica kao riječ. Usustavljanje vrsta rečenica, njihova vrijednost u komunikaciji.

Predikat. Predikat kao središnji dio rečenice i vrste riječi za njegovo izražavanje (vrste predikata). Vrste glagola: aktivni, povratni i pasivni. Utjecaj uporabe navedenih glagola na strukturu rečenice. Konstrukcija predikata u rečenici.

Subjekt. Odnos subjekta i predikata u rečenici. Pravila sročnosti. Subjektne konstrukcija u rečenici.

Objekt. Objektne konstrukcija u rečenici.

Priložne oznake. Uloga priložne konstrukcije u rečenici (vrste, izražajni načini, posebnost oblika). Pravilna uporaba nastavaka i priložnih riječi u mađarskom jeziku.

Atributi. Atribucijske konstrukcije. Apozicija.

Red riječi u rečenici, odnosi intonacije i melodije.

Mjesto upitne riječice e u rečenici.

2. SLOŽENA REČENICA

N nezavisno složene rečenice i njezine vrste. Redosljed jednostavnih rečenica. Vrste vezničkih i suprotnih rečenica. Rastavne rečenice. Oblici zaključnih i uzročnih rečenica.

Zavisno složene rečenice. Razlaganje dijelova rečenice: glavna i zavisna. Odnosne riječi i zavisni veznici. Vrste zavisnih rečenica.

Redosljed dijelova složene rečenice. Umetanje rečenica.

Višestruko složena rečenica.

Gramatički instrumenti za načine citiranja.

3. HELYESÍRÁS

Az írásjelek használata. Szavak és szórészek közötti írásjelek. A toldalékok kapcsolása. Az értelmezőre vonatkozó helyesírási tudnivalók, valamint a többi mondatrészrel kapcsolatos helyesírási gyakorlatok.

A beékelés írásmódjai. A mozaikszavak (betűszó, szóösszevonás) helyesírása. Az idegen nevek toldalékolása. Az összetett mondat helyesírásával kapcsolatos gyakorlatok.

IRODALOM

1. ÁTHAJLÁS A ROMANTIKÁBÓL A REALIZMUSBA

Jókai Mór: Az arany ember

2. A 19. SZÁZAD MÁSODIK FELÉNEK ÉS A SZÁZADFORDULÓNAK MAGYAR IRODALMA

A század második felének politikai, társadalmi és művészeti jellemzői. Művelődési viszonyok (irodalom, színjátszás, sajtó, intézmények, oktatásügy, könyvkiadás, zene, képzőművészet). (Tájékoztató jellegűen).

A korszak írói: Madách Imre, Vajda János, Mikszáth Kálmán, Petelei István, Gozdsu Elek, Gárdonyi Géza, Tömörkény István élete és munkássága. (Tájékoztató jellegűen).

Művek:

Madách Imre: Az ember tragédiája

Vajda János: A vaáli erdőben; Húsz év múlva

Mikszáth Kálmán: Az a fekete folt; Bede Anna tartozása; Tímár Zsófi özvegysége

Petelei István: Árva Lotti

Gozdsu Elek: Nemes rozsa

Gárdonyi Géza: Micó

Tömörkény István: Valér a földbe megy

3. A 19. SZÁZAD VILÁGIRODALMA

A realizmus fogalma, irodalomtörténeti feltételezettsége. Viszszahatása a romantikára. A francia, az orosz és az angol realizmus. (Tájékoztató jellegűen.)

Művek:

Stendhal: Vörös és fekete

Honoré de Balzac: Goriot apó

Ny. V. Gogol: A köpönyeg

F. M. Dosztojevskij: Bűn és bűnhődés (részlet)

A. P. Csehov: A csinovnyik halála

G. Maupassant: Két jóbarát

4. A MODERNIZMUS NAGY KORSZAKA

A századforduló irodalmi irányai: szimbolizmus, naturalizmus, impresszionizmus, szecesszió. (Tájékoztató jellegűen)

Művek:

Charles Baudelaire: Az albatrosz

Paul Verlaine: Őszi chanson

Arthur Rimbaud: A részeg hajó; A magánhangzók szonettje

R. M. Rilke: Őszi nap; A párduc

5. HÁZI OLVASMÁNYOK

Jókai Mór: Az arany ember; Sárga rózsza

Mikszáth Kálmán: A Noszty fiú esete Tóth Marival

3. PRAVOPIS

Upotreba interpunkcijskih znakova. Interpunkcijski znakovi između riječi i dijelova riječi. Dodavanje nastavaka. Pravopis koji se odnosi na pisanje apozicije kao i pravopisne vježbe vezane uz pisanje ostalih rečeničnih dijelova.

Pravopis kod umetanja. Pravilno pisanje mozaičnih riječi (akronimi, sraslice). Nastavci kod pisanja posuđenica. Vježbe pravilnog pisanja složenih rečenica.

KNJIŽEVNOST

1. PRIJELAZ IZ ROMANTIZMA U REALIZAM

Jókai Mór: Az arany ember

2. MAĐARSKA KNJIŽEVNOST U DRUGOJ POLOVICI 19. STOLJEĆA I KNJIŽEVNOST NA PRIJELAZU STOLJEĆA

Političko, društveno i umjetničko ozračje druge polovice 19. stoljeća. Odnosi u kulturnom životu (književnost, kazalište, tisak, kulturne ustanove, obrazovanje, izdavaštvo, glazba, slikarstvo i kiparstvo). (informativno)

Književnici ovog razdoblja: Madách Imre, Vajda János, Mikszáth Kálmán, Petelei István, Gozdsu Elek, Gárdonyi Géza, Tömörkény István élete és munkássága. (informativno)

Književna djela:

Madách Imre: Az ember tragédiája

Vajda János: A vaáli erdőben; Húsz év múlva

Mikszáth Kálmán: Az a fekete folt; Bede Anna tartozása; Tímár Zsófi özvegysége

Petelei István: Árva Lotti

Gozdsu Elek: Nemes rozsa

Gárdonyi Géza: Micó

Tömörkény István: Valér a földbe megy

3. SVJETSKA KNJIŽEVNOST 19. STOLJEĆA

Pojam realizma, njegova uloga u povijesti književnosti. Utjecaj realizma na romantizam. Realizam u Francuskoj, Rusiji i Engleskoj. (informativno)

Književna djela:

Stendhal: Crveno i crno

Honoré de Balzac: Otac Goriot

N. V. Gogolj: Kabanica

F. M. Dostojevski: Zločin i kazna (ulomak)

A. P. Čehov: Smrt činovnika

G. Maupassant: Dva prijatelja

4. VELIKO RAZDOBLJE MODERNIZMA

Književni pravci na prijelazu stoljeća: simbolizam, naturalizam, impresionizam, secesija. (informativno)

Književna djela:

Charles Baudelaire: Albatros

Paul Verlaine: Jesenska pjesma

Arthur Rimbaud: Pijani brod; Samoglasnici

R. M. Rilke: Jesenji dan; Pantera

5. LEKTIRA

Jókai Mór: Az arany ember; Sárga rózsza

Mikszáth Kálmán: A Noszty fiú esete Tóth Marival

L. Ny. Tolsztoj: Ivan Iljics halála
 H. Ibsen: A vadkacsa
 Móricz Zsigmond: Pillangó

6. MEMORITER

Teljes művek és részletek szöveghű felidézése (három vers a tanultakból, egy 15-20 soros epikai vagy drámarészlet); az idézetek célnak és szöveggörnyezetnek megfelelő alkalmazása szóban és írásban.

7. FOGALMAK

Pozitivizmus, naturalizmus, impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió; hangulatlíra, szerepvers, önmegszólító verstípus, képvers; fejlődésregény, karrierregény, regényciklus, novellaciklus; drámai költemény, analitikus dráma, drámaiatlan dráma, tragikomédia; esszé, karcolat; paródia, látvány, látomás, parafrázis; kevert ritmusú vers, szabad vers.

KIFEJEZŐKÉPESSÉG FEJLESZTÉSE

SZÓBELI KÖZLÉS

Az előző osztályokban tanult szóbeli közlésformák begyakorlása. A fejből tanult irodalmi szövegek (vers, próza) elmondása, szavalása. A kifejező versmondás további gyakoroltatása.

Az iskolai élettel kapcsolatos tervek élőszóbeli előadása, indoklása, érvelés saját álláspontunk mellett, ellenkező vélemény cáfolása. Eredmények és megoldások értékelése, jellemzése, magyarázata. Riport készítése.

A közéleti kommunikáció (hozzászólás, beszámoló, előadás) szerkesztése és elmondása társadalmi helyzetek szerint.

A beszédstílus sajátos eszközeinek (hangerő, hangmagasság, dallam, hangszín, tempó) alkalmazása.

ÍRÁSBELI KÖZLÉS

Az írásbeli készségfejlesztés formái: tudósítás, kommentár, beszámoló és kisértkezés.

Rejtett irodalomjegyzékek, ajánló bibliográfiák, szakbibliográfiák használata. Ismeretgyűjtés, jegyzetelés.

Két iskolai dolgot írása (két tanítási órán íratjuk és egy órát tervezzük a javításra). Házi dolgot: két hét alatt kisértkezés írása.

IV. ÉVFOLYAM

MAGYAR NYELV

1. STILISZTIKA

A stílus fogalma. A stílusrétegek. A beszélt nyelvi stílusrétegek (társalgási, közéleti és szónoki stílus). Az írott stílusrétegek: a tudományos, a hivatalos, a publicisztikai és a szépirodalmi stílus. A legjellemzőbb ismertetőjegeik meghatározott szövegen.

A beszédhelyzet meghatározó jegyei a stílusra.

Stílusosság és stílustalanság.

A mai közéleti beszéd különösképpen a többnyelvű beszédkörnyezetből adódó nyelvi elferdülés elemzése, kiküszöbölése.

Az ifjúság nyelve.

2. SZÖVEGÉRTÉS ÉS ELEMZÉS

A művészi stílus sajátosságainak vizsgálata kiválasztott szövegen (különböző írók szövegeinek egybevetése a nyelvi szint és a tematikai szint egységének szem előtt tartásával). Részletelemzés és teljes elemzés.

L. N. Tolstoj: Smrt Ivana Iljića
 H. Ibsen: Divlja patka
 Móricz Zsigmond: Pillangó

6. MEMORIRANJE (tekst koji učenici moraju naučiti napamet)

Točno navođenje (citiranje) cijelih književnih djela ili određenih dijelova (najmanje tri pjesme od obrađenih, jedan epski ili dramski ulomak od 15-20 redaka); pisano i usmeno navođenje citata; citiranje mora biti u skladu s ciljem i kontekstom u kojem se navodi.

7. POJMOVI

Pozitivizam, naturalizam, impresionizam, simbolizam, secesija, poezija raspoloženja, razvojni roman, lančani roman, lančana novela, dramska poezija, analitička drama, antidrama, tragikomedia, esej, crtica, parodija, parafraza, pjesma miješanog ritma, slobodni stih.

RAZVIJANJE JEZIČNOG IZRAŽAVANJA

USMENO IZRAŽAVANJE

Uvježbavanje usmenih oblika izražavanja usvojenih u prethodnim razredima. Krasnoslovljenje napamet naučenih umjetničkih tekstova (poezija, proza). Daljnje usavršavanje izražajnog krasnoslovljenja.

Usmeno izlaganje planova vezanih za školski život, njihovo obrazloženje, argumentiranje te opovrgavanje suprotnog mišljenja. Vrednovanje rezultata i rješenja, njihovo analiziranje i pojašnjavanje. Priprema izvješća.

Oblici jezičnog izražavanja u komunikaciji javnog života (sudjelovanje u raspravi, izvješće, predavanje).

Primjena tipičnih obilježja pojedinih govornih stilova (jačina govora, visina tona, melodija, boja glasa, tempo).

PISANO IZRAŽAVANJE

Oblici razvijanja pisanog izražavanja: priopćenje, komentar, izvješće i kraći znanstveni rad.

Upotreba »skrivene« literature, preporučene bibliografije i stručne bibliografije.

Pisanje dviju školskih zadaća (svaka se piše dva školska sata, a za ispravak je predviđen jedan sat). Domaći uradak: pisanje manjeg znanstvenog rada u razdoblju od dva tjedna.

IV. RAZRED

MAĐARSKI JEZIK

1. STILISTIKA

Pojam stila. Vrste stilova. Stilovi govornoga jezika (razgovorni, javni, retorički stil). Stilovi pisanog jezika: znanstveni, administrativni, publicistički, književno-umjetnički. Karakteristike navedenih stilova na zadanim tekstovima.

Značajke govornog stila.

Raščlamba jezičnih nepravilnosti u suvremenom standardnom jeziku koje proizlaze iz višejezičnog okruženja te uklanjanje istih.

Jezično izražavanje mladih.

2. RAZUMIJEVANJE TEKSTA I NJEGOVA ANALIZA

Uočavanje posebnosti književno-umjetničkog stila na izabranim tekstovima (usporedba tekstova različitih pisaca uz uvjet da jezični stupanj i tematska razina kod navedenih pisaca budu istovjetni). Djelomična i cjelovita analiza.

3. NYELVÜNK TÖRTÉNETE

A magyar nyelv finnugor jellege. Finnugor rokonság. A nyelvi változások okai és lefolyásuk.

A magyar nyelv rendszere, hangállományának és szókinccének változásai. Jövevényszavak.

Irodalmi és köznyelvünk kialakulása.

Nyelvújítás (főbb állomások).

Köznyelvünk jellemzői (a tömegkommunikációs eszközök használata különösképpen a köznyelvre).

A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára.

4. A KORSZERŰ NYELVÉSZET VILÁGA

Az új nyelvészeti irányzatok megjelenésének indítékai (a nyelvészeti strukturalizmus, strukturalista eljárások és elemzési módszerek, matematikai logika a nyelvészetben).

IRODALOM

1. A MAGYAR MODERNIZMUS KIEMELKEDŐ KÉPVISELŐI

Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én... ; A magyar Ugaron; A Hortobágy poétája; Harc a Nagyúrral; A Sion-hegy alatt; Fölszállott a páva... ; Magyar jakobinus dala; A föl-föl dobott kő; Ember az embertelenségben; Lédával a bálban; Héja-nász az avaron; Őrizem a szemed

Krúdy Gyula: Szindbád második útja; A hídon- Negyedik út

Móricz Zsigmond: Tragédia; Barbárok; Szegény emberek

Babits Mihály: A lírikus epilógia; Fekete ország; Cigány a siralomházban; Esti kérdés; Ősz és tavasz között; Balázsolás; Az európai irodalom története. Bevezetés (részletek)

Kosztolányi Dezső: A szegény kisgyermek panaszai (részletek); Hajnali részegség; Fürdés (novella); Paulina; Esti Kornél (részletek)

Juhász Gyula: Milyen volt... ; Anna örök; Tápai lagzi; Tiszai csönd

Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú; Lélektől lélekig; Meddő órán; Körúti hajnal

Karinthy Frigyes: Így írtok ti; Tanár úr kérem (részletek); Babits Bihály

Csáth Géza: Anyagyilkosság

2. BEVEZETÉS AZ AVANTGÁRD IRODALMÁBA

G. Apollinaire: A Mirabeau-híd; A megsebzett galamb és a szökőkút

Kassák Lajos: Mesteremberek

3. A 20. SZÁZAD VILÁGIRODALMA

Az európai irodalom a 20. század első évtizedeiben. Az avantgárd és szakaszai. A próza megújulása. A modern irodalom alapvető jellegzetességei és képviselői. (Tájékoztató jellegűen)

Művek:

Federico García Lorca: Siratóének Ignáció Sánchez Mejías torreador fölött

Thomas Mann: Mario és a varázsló

Franz Kafka: A per

Ernest Hemingway: Az öreg halász és a tenger

Samuel Beckett: Godot-rá várva (részletek)

3. POVIJEST MAĐARSKOG JEZIKA

Ugrofinski karakter mađarskog jezika. Srodni jezici u ugrofinskoj skupini. Uzroci jezičnih promjena i njihov tijek.

Ustrojstvo mađarskog jezika, varijante njegovog fonda fonema i vokabulara. Posuđenice.

Razvoj mađarskog standardnog jezika.

Reforma jezika (važnije odrednice).

Značajke javnog govora (osobito utjecaj javnih medija na standardni jezik).

Etimološki rječnik mađarskog jezika.

4. SVIJET SUVREMENE LINGVISTIKE

Uzroci pojavljivanja novih lingvističkih pravaca (lingvistički strukturalizam, strukturalistički procesi i analitičke metode, matematička logika u lingvistici).

KNJIŽEVNOST

1. ISTAKNUTI PREDSTAVNICI MAĐARSKOG MODERNIZMA

Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én... ; A magyar Ugaron; A Hortobágy poétája; Harc a Nagyúrral; A Sion-hegy alatt; Fölszállott a páva... ; Magyar jakobinus dala; A föl-föl dobott kő; Ember az embertelenségben; Lédával a bálban; Héja-nász az avaron; Őrizem a szemed

Krúdy Gyula: Szindbád második útja; A hídon- Negyedik út

Móricz Zsigmond: Tragédia; Barbárok; Szegény emberek

Babits Mihály: A lírikus epilógia; Fekete ország; Cigány a siralomházban; Esti kérdés; Ősz és tavasz között; Balázsolás; Az európai irodalom története. Bevezetés (ulomci)

Kosztolányi Dezső: A szegény kisgyermek panaszai (ulomci); Hajnali részegség; Fürdés (novela); Paulina; Esti Kornél (ulomci)

Juhász Gyula: Milyen volt... ; Anna örök; Tápai lagzi; Tiszai csönd

Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú; Lélektől lélekig; Meddő órán; Körúti hajnal

Karinthy Frigyes: Így írtok ti; Tanár úr kérem (ulomci); Babits Bihály

Csáth Géza: Anyagyilkosság

2. UVOD U KNJIŽEVNOST AVANGARDE

G. Apollinaire: Most Mirabeau; A megsebzett galamb és a szökőkút

Kassák Lajos: Mesteremberek

3. SVJETSKA KNJIŽEVNOST U 20. STOLJEĆU

Europska književnost u prvim desetljećima 20. stoljeća. Avangarda i njezina razdoblja. Obnavljanje proze. Osnovne značajke moderne književnosti i njezini predstavnici. (informativno)

Književna djela:

Federico García Lorca: Tužaljka za Ignacija Sancheza Mejiasa

Thomas Mann: Mario i čarobnjak

Franz Kafka: Proces

Ernest Hemingway: Starac i more

Samuel Beckett: U očekivanju Godota (ulomci)

4. A 20. SZÁZAD MAGYAR IRODALMA

Írányzatok: futurizmus, expresszionizmus, dadaizmus, szürrealizmus a magyar irodalomban. A népiesség.

Művek:

József Attila: Tiszta szívvel; A város peremén; Óda; Flóra (1-3); A Dunánál; Külvárosi éj; Kései sirató; Tudod, hogy nincs bocsánat; Curriculum vitae

Szabó Lőrinc: Semmiért Egészen; A nyugodt csoda, Sípall, hegedűvel (A Tücsökzenéből); A huszonhatodik év (részletek)

Radnóti Miklós: Járkálj csak, halálraitélt; Tétova óda; Első ecloga; Erőltetett menet; Razglednicák

Tamási Áron: Ördögváltozás Csíkban

5. HÁZI OLVASMÁNYOK:

Babits Mihály: Jónás könyve

Kosztolányi Dezső: Pacsirta

Gabriel García Márquez: Száz év magány

Albert Camus: Közöny

B. Brecht: Kurázi mama és gyermekei

6. MEMORITER

Teljes művek és részletek szöveghű felidézése (Legalább 3 vers és egy 15-20 soros epikai vagy drámarészlet.) Az idézetek célnak és szövegvörnyezetnek megfelelő alkalmazása.

7. FOGALMAK

Avantgárd, futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, aktivizmus, posztmodern, tömegkultúra, virtualitás; ekloga, idill, bukolika; szonett ciklus; esszéregény; abszurd dráma; szociográfia; utópia, napló; toposz, mítosz, parabola, abszurd; szubjektív idő, objektív idő.

KIFEJEZŐKÉPESSÉG FEJLESZTÉSE

SZÓBELI KÖZLÉS

A tanulók várható társadalmi feladataival, a továbbtanulással kapcsolatos szóbeli közlésformák szerkesztése a szövegalkotás ismereteinek alkalmazásával. Nyilvános felszólalás előre elkészített vázlat alapján és rögtönzött felszólalás. Ünnepi beszéd iskolanap és egyéb ünnepek alkalmával. Az iskolában szervezett kiállítások megnyitása, évszázó ünnepségzáró beszéde stb. A beszédstílus szabályainak alkalmazása szövegek elmondásában és a gyakorolt szóbeli műfajok szövegeinek alkotásában.

ÍRÁSBELI KÖZLÉS

A jegyzetek rendszerezése. Az írásmű megalkotásának folyamata. Az idézés, hivatkozás, lábjegyzet alkalmazása. A tanulók felkészítése az érettségi dolgozat elkészítésére.

Az írásbeli készségfejlesztés formái: beszámoló és kiselőadás.

Három iskolai dolgozat írása (két tanítási órán iratjuk és egy órát tervezünk a javításra).

4. MAĐARSKA KNJIŽEVNOST 20. STOLJEĆA

Književni pravci: futurizam, ekspresionizam, dadaizam i nadrealizam u mađarskoj književnosti. Utjecaj folklor.

Književna djela:

József Attila: Tiszta szívvel; A város peremén; Óda; Flóra (1-3); A Dunánál; Külvárosi éj; Kései sirató; Tudod, hogy nincs bocsánat; Curriculum vitae

Szabó Lőrinc: Semmiért Egészen; A nyugodt csoda, Sípall, hegedűvel (A Tücsökzenéből); A huszonhatodik év (ulomci)

Radnóti Miklós: Járkálj csak, halálraitélt; Tétova óda; Első ecloga; Erőltetett menet; Razglednicák

Tamási Áron: Ördögváltozás Csíkban

5. LEKTIRA

Babits Mihály: Jónás könyve

Kosztolányi Dezső: Pacsirta

Gabriel García Márquez: Sto godina samoće

Albert Camus: Stranac

B. Brecht: Majka Hrabrost

6. MEMORIRANJE (tekst koji učenici moraju naučiti napamet)

Točno navođenje (citriranje) cijelih književnih djela ili određenih dijelova (najmanje tri pjesme, jedan epski ili dramski ulomak od 15-20 redaka); uporaba citata mora biti u skladu s ciljem i kontekstom u kojem se navodi.

7. POJMOVI

Avangarda, futurizam, ekspresionizam, nadrealizam, aktivizam, postmoderna, kultura za mase, virtualnost, ekloga, idila, esejistički roman, teatar apsurd, sociografija, utopija, dnevnik, mit, parabola, apsurd, subjektivno vrijeme, objektivno vrijeme.

RAZVIJANJE JEZIČNOG IZRAŽAVANJA

USMENO IZRAŽAVANJE

Usmeno priopćenje učenika, uz primjenu stečenog znanja o strukturiranju teksta, o njihovim planovima za daljnje školovanje, o prihvaćanju društvenih obaveza, zadaća. Usmeno izlaganje referata na temelju pripremljenih zabilješki; usmeno izlaganje bez prethodno pripremljenih zabilješki. Svečani govor koji je moguće upriličiti za Dan škole ili drugu svečanost. Otvaranje izložbi organiziranih u školi, oproštajni govor na završetku nastavne godine, itd. Primjena govorničkih stilova pri izlaganju ovih govora/tekstova kao i pri izricanju tekstova iz prethodno uvježbanih književnih vrsta.

PISANO IZRAŽAVANJE

Reorganizacija zabilješki. Etape u nastajanju književnog djela. Upotreba citata, pozivanja, fusnota. Priprema učenika za pisanje maturalnog rada.

Oblici razvijanja pisanog izražavanja: seminar.

Pisanje triju školskih zadaća (svaka se piše dva školska sata, a za ispravak je predviđen jedan sat).